

Redactioneel

BIJ HET BEGIN VAN DE 95E JAARGANG

Een tijd van veranderingen, van ingrijpende veranderingen, zo zou ik de ontwikkelingen binnen en buiten de tandheelkunde willen typeren. Soms zijn veranderingen bedreigend of teleurstellend, zoals het verleden jaar genomen besluit om de Subfaculteit der Tandheelkunde in Groningen op te heffen of de discussies over het beperken of zelfs afschaffen van tandheelkundige hulp aan ziekenfondsverzekerden. Soms zijn veranderingen ook vernieuwend en veelbelovend. De ontwikkelingen die zich bij voorbeeld op het gebied van tandheelkundige materialen, etstechnieken en implantaatsystemen hebben voorgedaan, kunnen zeker als interessant worden beschreven. De vermindering van tandcariës, die zich in de afgelopen 15 jaar heeft voorgedaan, is zonder meer fascinerend te noemen. Er zijn echter ook ontwikkelingen gaande die zich niet eenvoudig laten taxeren. Hoe zal het bij voorbeeld gaan met de tandarts-parodontoloog?

De veranderingen die zich binnen het eigen Tijdschrift voltrekken, geven eveneens aanleiding tot gemengde gevoelens. Na 23 jaar met hart en ziel aan het Tijdschrift verbonden te zijn geweest, heeft collega B.Z. Deenik met ingang van 1 januari jl. zijn taak als redactiesecretaris beëindigd. Het zal duidelijk zijn dat wij zijn inbreng en vooral ook zijn persoon in de redactie zullen missen. Wij zijn hem echter dankbaar, dat hij zich bereid heeft verklaard nog voor een aantal jaren bepaalde taken op zich te nemen en in voorkomende gevallen de werkzaamheden van het redactie bureau te willen ondersteunen. Dit moet ook voor zijn opvolgster mevrouw Drs. M. C. L. van Beers een geruststellende gedachte zijn. Inmiddels heeft zich binnen de redactie nog een andere wijziging voorgedaan. Reeds enige tijd geleden heeft redacteur G. A. Steffanie aangekondigd zich geheel uit de tandheelkundige wereld te willen terugtrekken. Aan deze beide collega-redacteu-

ren zal hierna nog aandacht worden besteed door oud-hoofdredacteur Van Schijndel, die zoveel jaren nauw met hen heeft samengewerkt.

Is er nog meer gewijzigd? Ja, helaas. Met het vertrek van collega Deenik zal ook het Larense redactie-adres worden gewijzigd. Het nieuwe, niet te vermijden lange, correspondentie-adres is in de colofon vermeld. Het redactie bureau is met ingang van 1 januari jl. tijdelijk gehuisvest in het voormalige polikliniekgebouw van het Academisch Ziekenhuis van de Vrije Universiteit te Amsterdam. De Redactie oriënteert zich thans op een nieuwe permanente behuizing.

Ter afsluiting van alle zakelijke en ook persoonlijke informatie over het reilen en zeilen van de Redactie rest een welgemeende wens voor een voorspoedig 1988.

v.d.W.

BIJ HET AFSCHEID VAN B. Z. DEENIK ALS REDACTIESECRETARIS

Het Nederlands Tijdschrift voor Tandheelkunde heeft tijdens zijn bestaan van welhaast een eeuw het grote voorrecht gekend te mogen beschikken over een kleine kring van verknochte redacteurs. Zeer klein toen het Tijdschrift klein was, nu wat groter in aantal. De steunpilaar van deze achtereenvolgende redacties was naast de Hoofdredacteur de Beherend Redacteur, Redactiesecretaris of Gérant; een functionaris aan wiens wakend oog niets ontsnapte en die door het nauwgezette beheer van de 'cuisine' rechtstreeks aansprakelijk was voor de kwaliteit van iedere aflevering. Iedere maand weer zag hij erop toe, dat vorm en inhoud op een hoog peil gehandhaafd werden: een evenwichtige samenstelling en indeling, duidelijk en goed geplaatst illustratiemateriaal, goed leesbare tabellen enz. enz. maar bovenal goed Nederlands. Voor dit soort gewetensvol monnikenwerk moet iemand in de wieg gelegd zijn, zeker waar het hier amateurs betrof, die slechts beschikten over gaven van karakter en eruditie en niet over een

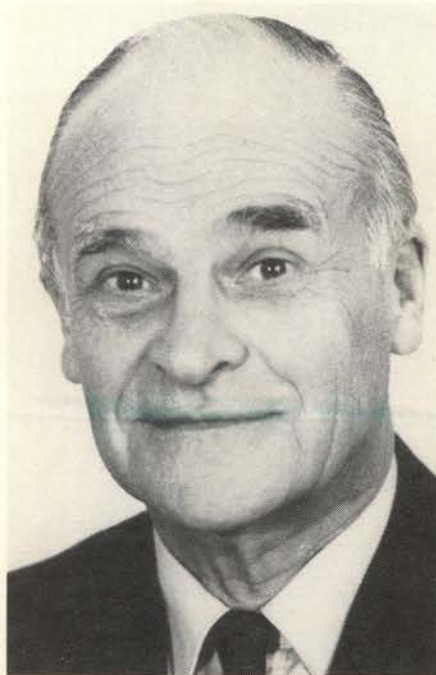

Foto Willie Aalten

gespecialiseerde scholing. Wie dit overdreven vindt, heeft nooit achter de deur van een redactie bureau gekeken.

De eerste Secretaris-Gérant was H. B. de Jonge Cohen, anno domini 1894; hij bleef in deze functie tot 1918. Daarna trachtte men het zonder te doen, een interregnum van twee jaren. Echter, het ontbreken van de 'Gérant' had het Tijdschrift geen goed gedaan, zoals de in 1921 aangetreden nieuwe hoofdredacteur Ch. F. L. Nord moest constateren. G. D. Margadant belaste zich toen met deze taak. Hij hield het met grote toewijding en deskundigheid 45 jaar vol onder leiding van de hoofdredacteurs Nord en Prof. P. H. Buisman. In 1966 trad een nieuwe hoofdredacteur in het krijt, Prof. Dr. J. B. Visser met naast zich als Beherend Redacteur B. Z. Deenik.

Hiermede kom ik aan het leidende motief van deze bijdrage. Zoals uit bovenstaande alinea blijkt, heeft het Tijdschrift in die lange periode van 94 jaar dat het bestaat,

slechts drie 'Gérants' gekend: de Jonge Cohen, Margadant en Deenik. Deze sobere maar onvermijdelijke terugblik zij ons vergeven. Zij geeft nu eenmaal wat meer reliëf aan een functie die de spil vormt van een redactie. Het zou in hoge mate pretenzieus zijn om hier ook maar bij benadering recht te willen doen aan het vele werk dat in de keuken van een wetenschappelijk maandblad omgaat.

Thans na 23 jaar treedt Deenik terug. Met voldoening — het zij hier gezegd — mag hij terugzien op een in alle opzichten geslaagde periode van zijn beroepsleven. Gemakkelijk was het niet. Een man opvolgen van het kaliber van Margadant met zo'n lange staat van dienst is geen sinecure. Op de clementie, waartoe Visser bij zijn aantreden de lezer opriep, behoefde echter geen beroep te worden gedaan. Wel waren er redenen te over om steken te laten vallen: verhuizingen van het redactiebureau, verandering van drukker en uitgever en niet het minst de indrukwekkende groei van het Tijdschrift en de toename van het aantal redactieleden. Daarnaast dan nog

de noodzaak te moeten samenwerken met drie zo verschillende hoofdredacteurs. Terzelfder tijd nam ook de produktie bij de vijf geleidelijk tot wasdom komende Subfaculteiten der Tandheelkunde toe. Gelijke tred daarmee hield de stijgende behoefte aan postacademisch onderwijs, ook in geschrifte. Het waren de topjaren in de groei en bloei van onderwijs en wetenschap. Het is duidelijk dat hoge eisen gesteld moesten worden aan wetenschappelijke publikaties. De zorgvuldige contacten met de vaak wat gevoelige auteurs vereisten een soms omzichtige briefwisseling. Tegen deze achtergrond moet het functioneren van de redactie en haar plechtanker Deenik gezien worden. Kortom, hij was uit een bijzonder en zeldzaam soort hout gesneden, een krachtige structuur en onwrikbaar. Niet iedere lezer zal zich dit gerealiseerd hebben, het lijkt alles zo vanzelfsprekend. Maar zeker tandartsen horen als weinigen te weten dat slechts een constante kwaliteit een duurzaam goed resultaat mogelijk maakt. Daarbij komt dat het bereikte niveau vastligt, voor altijd, in gedrukte teksten.

Het eerste optreden van Deenik binnen het tijdschriftbestel valt waar te nemen als hij secretaris wordt van de kort te voren ingestelde rubriek Excerpta Odontologica in 1949. De functie vervalt zeven jaar later en hij blijft medewerker. In 1964 volgt hij redacteur Visser naar Amsterdam als staf lid bij de Subfaculteit der Tandheelkunde van de Universiteit van Amsterdam. Hetgeen twee jaar later plaatsvond, mochten wij boven reeds melden. Al die jaren in het redactieteam heeft Deenik zonder conflicten gewerkt. Integendeel, vaak kon hij door zijn deskundig en zakelijk optreden problemen oplossen voordat zij dreigden vast te lopen. Zijn gevoel voor humor liet hem nooit in de steek. Een afscheid verleidt tot somberheid. De euforie van de jaren zestig en zeventig is voor de tandheelkundige wereld voorbij. Subfaculteiten zijn of worden gesloten en het reservoir van potentiële auteurs droogt wat op. Het handhaven van een hoge kwaliteit zal moeilijker worden. De Redactie ziet een man als Deenik node vertrekken.

v.S.

REDACTEUR DRS. G. A. STEFFANIE NEEMT AFSCHIED

Met de aflevering van januari 1988 is de naam G. A. Steffanie uit de colofon van het Nederlands Tijdschrift voor Tandheelkunde verdwenen. Hij heeft gekozen voor een werkring buiten zijn wetenschapsgebied, pedagogie en onderwijskunde. Daarom achtte hij het niet gewenst om zonder directe bemoeienis met de onderwijswereld zijn werk voor het Tijdschrift voort te zetten. Met hem vertrekt de enige niet-tandarts en tevens de jongste redacteur ooit benoemd. De Redactie betreurt dit, onverdeeld, maar moet dit besluit respecteren.

Zolang het Tijdschrift bestaat, zijn met grote regelmaat artikelen aan het tandheelkundig onderwijs gewijd. Onderwijs, wetenschap en praktijkvoering zijn nu eenmaal nauw gelieerd. Dat aan een structureel vaste maandelijks rubriek 'Onderwijs' behoefte bestond, bleek eerst eind 1976 uit een initiatief vanuit de vijf Subfaculteiten. Kennis nemen van elkaars opvattingen en methoden over de ontwikkeling van tandheelkundig onderwijs, zowel in theoretische als praktische zin, kon niet anders dan bevruchtend werken. Vooral wanneer dit voor het forum van de professie plaatsvond. Dat deze onderneming niet leidde tot een wat dorre, alleen voor ingewijden belangwekkende, leesstof, is in ho-

ge mate aan Gerard Steffanie te danken. Op voorbeeldige wijze heeft hij vanaf de jaargang 1977 ruim 11 jaren deze rubriek geredigeerd. In afwijking van het gangbare beoordelingssysteem, waarbij de anonimiteit van de auteurs gewaarborgd wordt, kon hij binnen de kleine kring van contributeurs en vakgenoten wat vrijer opereren. Zo schiep hij in harmonie met de

Foto Maarten Hartman

auteurs van meet af aan een vlekkeloos verlopende rubriek, steeds voorzien van ook voor buitenstaanders goed leesbare en interessante artikelen, waar ook de hoofdredacteur zich geen zorgen over behoefde te maken. Zijn redactionele betrokkenheid heeft zich echter niet tot de rubriek Onderwijs beperkt. Op vele momenten heeft Steffanie ook aan andere facetten van het redactionele bedrijf een waardevolle bijdrage geleverd. Zij aimabele persoonlijkheid zal in de redactiekring zeker worden gemist.

Steffanie begon zijn loopbaan binnen het tandheelkundig onderwijs als staf lid van de toenmalige afdeling Onderwijsontwikkeling, onder leiding van Prof. A. A. D. Derksen van de Subfaculteit der Tandheelkunde van de rijksuniversiteit te Utrecht. De eerste drie artikelen van zijn hand verschenen in 1975 in dit tijdschrift. Later kreeg hij de leiding van het inmiddels opgerichte Hoofdbureau Onderwijs- en Studiezaken van deze Subfaculteit en hield hij zich bezig met planning en organisatie van het onderwijs. Sinds 1982 bekleedde hij de functie van studentendecaan aan de Utrechtse universiteit, een werkring die hij in januari 1987 neerlegde bij zijn vertrek naar Limburg.

v.S.

Van het Algemeen Bestuur

PROF. DR. O. BACKER DIRKS NEEMT AFSCHIED

Op 20 oktober 1987, tijdens de Najaarsvergadering van het Algemeen Bestuur van de Stichting Nederlands Tijdschrift voor Tandheelkunde, heeft Prof. Dr. O. Backer Dirks zijn functie van vice-voorzitter/secretaris van de Stichting neergelegd. Backer Dirks werd in 1966 lid van het Algemeen Bestuur van de Stichting, in het jaar dat F. W. Spies voorzitter werd. Daarmee trad hij in de voetsporen van zijn vader J. J. Backer Dirks, die tot in de jaren vijftig het voorzitterschap van het Tijdschrift heeft bekleed.

Nadat in het juli-nummer van de afgelopen jaargang Backer Dirks ruime aandacht geschonken heeft aan het aftreden van F. W. Spies als voorzitter, is nu het moment gekomen om op deze plaats aandacht te schenken aan het vertrek van hemzelf, het tweede lid van het 'stuurmans-duo' Spies/Backer Dirks. Immers zij hebben gezamenlijk in het Algemeen Bestuur gefunctioneerd van 1965 tot in 1987. Als een voortreffelijk secretaris heeft hij de meeste wetenswaardigheden van de genoemde periode al beschreven. Toch is gelukkig niet alles gezegd. Het jaar 1974 is in de annalen van het Tijdschrift een belangrijk jaar geweest, evenals het jaar 1987 dat zal blijken te zijn. Beide jaren worden gemarkeerd door komst en vertrek van Prof. Dr. O. Backer Dirks in de hoedanigheid van vice-voorzitter/secretaris. In beide jaren vond een wijziging van de Statuten der Stichting plaats. In 1974 kreeg de Stichting officieel de naam Stichting Nederlands Tijdschrift voor Tandheelkunde. Het bestuur bestond toen uit F. W. Spies, voorzitter, J. Th. L. Rozendaal, vice-voorzitter en B. Z. Deenik, secretaris-penningmeester. Backer

Dirks volgde Rozendaal en Deenik op in de nieuwe functie van vice-voorzitter/secretaris en Deenik werd benoemd tot redactiesecretaris. G. Th. E. R. Arnold aanvaardde de functie van penningmeester.

De periode waarin Backer Dirks als secretaris en vice-voorzitter van het Algemeen Bestuur heeft gefunctioneerd, worden gekenmerkt door twee ogenschijnlijk tegenstrijdige activiteiten. Enerzijds is dat zijn behoudende tendens in de zin van behoud van het goede vanuit historie en traditie. Als geen ander is hij erin geslaagd in het Algemeen Bestuur van de Stichting een aantal goede gewoonten te verankeren. Ik doel hier onder meer op de jaardi-

Foto Theo Germann

ners in Pays-Bas aan het Janskerkhof, de instelling van een prijzencommissie waarvan hij het voorzitterschap bekleedde en natuurlijk de jaarlijks terugkerende prijsuitreiking. Tijdens toespraken werd altijd teruggegrepen op de markante figuren uit het tijdschriftverleden. Hij zorgde ervoor dat dergelijke gelegenheden met stijl omgeven werden. Anderzijds was hij altijd kritisch op zoek naar vernieuwingen. Hij heeft zich ingezet voor echte verjonging van het Algemeen Bestuur. De contracten met de uitgever Tijl en de nieuwe Statuten die het afgelopen jaar van kracht werden, zijn de vruchten van het aanpassen aan en het inspelen op nieuwe ontwikkelingen. Hij heeft een belangrijk aandeel gehad in de totstandkoming daarvan.

Zijn markante persoonlijkheid en kritische zin stonden er borg voor dat het samenwerken met hem nooit leidde tot saaiheid of sleur. Er zullen ongetwijfeld momenten geweest zijn, dat de Redactie zijn kritiek niet in dank afnam. Toch was het deze kritische houding die dwong tot duidelijkheid, het denken aanscherpte en het maken van keuzen verhelderde. Ook hij heeft er voortdurend voor gepleit het Tijdschrift vooral te richten op de tandarts algemeen-practicus met behoud van wetenschappelijke kwaliteit.

Het verheugt het Algemeen Bestuur dat zij Prof. Dr. G. Boering bereid heeft kunnen vinden aan te treden als opvolger van Prof. Dr. Backer Dirks in de functie van vice-voorzitter/secretaris. Wij wensen hem veel succes toe in zijn nieuwe functie.

Prof. Dr. A. J. M. Plasschaert,
voorzitter